

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 189. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779799856256.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

EHP 1/2

De 2 bind fik i alt 6 små anmeldelser: Berlingske Tidende 6.10.1862, Folkets Avis 14.10.1862, Flyveposten 15.10.1862, Dagbladet 17.10.1862 og igen 16.4.1863 samt Fædrelandet 27.4.1863, men da alle tekster - bortset fra de 2 sidste i bd. II, som dog kendtes fra Folkekalenderen for 1856 - tidligere havde foreligget i bogform, var det først og fremmest illustrationerne som blev omtalt, men dog også i et par tilfælde A's Bemærkninger. Følgelig er det i modtagelsen af *En Digters Bazar* (udkom 30.4.1842) og *I Sverrig* (udkom 19.5.1851) de derfra overførte titler bliver bedømt.

190

Af de i alt 7 anmeldelser *En Digters Bazar* fik omtales »vore« eventyr kun i to, begge velvillige. Den første er af P. L. Møller i Nye Intelligensblade (red. Georg Carstensen) 29.5.1842, som fremhæver A's »mærkværdige Talent til at finde det Skjønne og Sande i det Smaa. Saaledes Scenen [i *Metalsvinet*] hvor den fattige Tiggerdreng, efterat være mættet og opklædt, begynder at drille Madamens Bologneserhund. Hvor sandt og rigtigt er ikke dette Træk? hvor dybt grebet ud af Barnelivets særegne Poesi, i den Tid, da man ikke tænker paa den Dag imorgen, og dog fødes af den himmelske Fader?« Anmeldelsen er i sin helhed med få ændringer optrykt i hans Kritiske Skizzer, bd. I, 1847, 171-74 (også i Hans Hertels udvalg af samme i Trane-Klassikere, 1971, 116-18).

Den anden står i Journal for Litteratur og Kunst bd. I, 1842, 156-66, hvor det om *Metalsvinet* hedder: »For i al Korthed at give os en Idee om Livet og Konstens Værker i Florenz [...] anbringer Forfatteren en Historie, som han kalder det [hvorpå følger et handlingsreferat]. Skjøndt vi ikke uden Interesse følge med og ofte føle os tiltrukne af Skildringerne, kunne vi dog ikke finde os i, at den lille Dreng skal see paa de deilige nøgne Mænd ved Siden af »de nøgne Qvinder, der strække deres utilslørede Lemmer paa de bløde Hynder, og hvis Bryst hæver sig« etc. Den saa interessant indledte Historie afbrydes desuden der, hvor Spændingen var højest, og vi faae pludselig at vide, at den lille Dreng, efter at være bleven til en stor Maler, er død. Kun som en Curiositet bemærke vi at Hunden Bellissima, der i denne Historie spiller en vigtig Rolle, og som i Førstningen benævnes en hvid Bologneser, mod Slutningen kaldes *en klippet Mops*.« Gennemgående er anmeldelsen utilfreds med de græske kapitler: »Verdensbegivenhedernes politiske Betydning synes ej at have nogen saadan for Forfatteren«. Ikke des mindre kaldes *Venskabs-Pagten* »en smuk Episode af det nygræske Folkeslags Liv«. Og senere kaldes *En Rose fra Homers Grav* »en poetisk Rose«. Her omtales altså positivt - dog med visse forbehold over for *Metalsvinet* - netop de 3 kapitler A indlemmede i eventyrrækken.

Kritikken af *Metalsvinets* nøgne damer tog A ad notam og ændrede stedet i eventyrudgaven, se parallelteksterne IV 13 ff.

Bedstemoder, som i sin I. version i Freia, 1845, hed *En Historie*, havde Corsaren (dvs. Goldschmidt) 12. og 19.12.1849 »anmeldt« i form af en meget vittig parodi, som dog i første række er en satire over politiets lovlig flittige brug af stokke (optrykt i sin helhed af J. Skjerk i A-iana 1973, 410).

Af de 3 anmeldelser *I Sverrig* fik, omtales et par af bd. II's eventyr i de 2. Først i Københavnsposten 20.6.1851, som ikke er uden kritiske 191 indvendinger, men - »Endeel af Værket bestaaer af smukke Sagn og betydningsfulde historiske Episoder, der i høi Grad vække Læserens Deeltagelse saavel ved de storartede Billeder, der oprulles for ham som ved den heldige Form, hvori de som oftest ere gjengivne [...] Glandspunktet her som i den hele Bog er imidlertid »en Historie« [...] en deilig Digtning, besjælet af Poesiens og den skjønne rene Menneskelighedens Aand og derved forlenet med en opløftende Kraft; det gjør godt at læse dette Afsnit. Det er ogsaa fortalt med rolig Høihed, undtagen det første Blad, der er holdt i den bekjendte Eventyrmaneer, der her ikke er paa sin Plads.«

Dernæst i det norske tidsskrift Idun. Et Blad for Literatur og Kunst, nr. 12, 1851, som gennemgående er negativ: »man sukker forgjeves efter en Draabe Virkelighed i dette Fantasiens uoverskuelige Hav«. Bogen er »et mislykket Arbejde«. Men - »Nogle Steder [...] hvor Forfatteren aldeles har løsrevet sig fra Omgivelserne og fuldstændig tyr ind i Fantasiverdenen, er han saaledes ogsaa heldig som i »Fugl Fønix«, »Digter-Skiltet«, »En Historie«; men overalt hvor han forsøger at klamre sig fast til Gjenstandene omkring, mislykkes det, og Læseren faar Pjat istedetfor sund Digtning«.

Da Grimur Thomsen skrev sin store oversigtsartikel om A i Dansk Maanedsskrift april 1855 fremhævede han fra Sverigesbogen to af de titler, som blev opsuget i eventyrene: »»Bedstemoder«, som har gjemt en tør og flad Rose i sin Psalmebog; og »den stumme Bog«, hvor et Herbarium indeholder den afdøde Upsala-Students Levnetsbeskrivelse. Kan man vel tænke sig en mere poetisk Livssymbolik?«

I sit takkebrev af 30.4.1851 for *I Sverrig* er Hauch meget begejstret: »Jeg vil aldeles ikke skjule det for Dem, at denne Bog tiltaler mig endnu meget mere end Deres tidligere Basar [...] Jeg vil egentlig nødig fremhæve enkelte Steder i Deres Bog, da den har virket paa mig som en Heelhed, hvilket er det, som jeg

mener, De helst maa ønske med Hensyn til Deres Læsere. Skal jeg imidlertid fremhæve Noget, saa vil jeg fornemmelig nævne, hvad De især fortæller om Wadstena-Kloster, om Gustav Wasa, ligeledes det smukke Eventyr om den strenge Præst, der prædikede den evige Helvedesstraf, men ikke kunde finde Nogen, som han nænte at finde værdig dertil« (BtA 225 f).

Ingemann derimod har 25.5.1851 efter at have læst bogen to gange diverse indvendinger mod dens Ørstedpåvirkning, og han ville også gerne »faa de rullende Billeder til at staae stille [...] - men dertil giver De næsten aldrig Frist - dog jo, naar De selv falder i Tanker og glemmer Reisen og Sverrig over »*Fugl Phønix*« eller »den gamle Bedstemoder« (et deiligt Hjertestraa i Foraarsbouquetten), eller ved »Historien« om den strenge Præst og hans Drøm (en rar, kjærlig 192 Fantasi), eller ved den gamle, forulykkede Students »stumme Bog«, som jeg ogsaa holder meget af« (BtA 326). Her udpeger han præcis de 4 titler A tog med i 63-bindet - den 5., som Ingemann var utilfreds med, *Marionets pilleren*, ventede han med at indlemme i eventyrrækken til efter Ingemanns død.

Besyderligt nok meddeler Signe Læssøe 15.6.1851, at *Marionetspilleren* er hende »særdeles kjær«, og siger hvorfor, men hun takker ogsaa »saa uendelig« for *Den stumme Bog og Bedstemoder* (BtA 482).

»*Ærens Tornevei*« og *Jødepigen* offentliggjordes 1. gang i Folkekalender for Danmark 1856 (udkom dec. 55), som blev anmeldt i Flyveposten 24.12.1855 (ej i BFN): I den første har A »paa en smuk og tiltalende Maade viist, hvorledes udmærkede Mænd, Nationens Velgjørere behandles af en utaknemmelig Samtid (man skulde næsten troe, at han ogsaa sigtede til Nutidens Begivenheder hos os)«. Et rigtigt gæt. I *Jødepigen*, »der i flere Henseender hører til hans bedste Smaaskildringer, har han talt Tolerancens Sag, men dog neppe saaledes, at selve den lille Jødepige, der søger at holde Løftet til sin Moder, kunde være tilfreds dermed«.

Det samme crux har fru Læssøe noteret sig i et udateret brev til A 1856: »Denne Historie gaaer jeg ikke saa ganske ind paa. I Aanden rettede »Jødepigen« sig ikke efter Moderens Befaling; hvorfor gjorde hun sig da ulykkelig ved at hænge fast ved det Udvortes, som dog er Intet? Jeg synes, det er en usand Følsomhed, som altid kun svækker Sjælens Kraft. Selv den Svageste maa gjøre sig Umage for at vide klart og tydeligt, Hvad han vil; billiger Tanken Villien, da maa man gaae den Vei og ikke lade sig lokke hverken til Højre eller Venstre« (Nicolaj Bøgh: Signe Læssøe, 1877, 147 f).

Også Ingemann kendte historierne fra Folkekalenderen, og allerede 2.1.1856 skriver han, at »*Ærens Tornevei*« »sprang mig dog for hastig fra det ene til det andet Exempel paa *Ærens Tornevei-Vandrere*, til at Exemplerne kunde faae Tid til at blive ret levende Billeder, og de syntes mig vilkaarlig grebne, uden nogen nødvendig Forbindelse; »Jødepigen« derimod afspejlede sig strax i Phantasi og Sind som et sandt og skjønt Billede af den christelige Aands Magt til at sprænge alle endelige Mure, og selv gennem den grundmurede Kirkemuur at sende sin Ilddaab til en Sjæl baade før og efter Døden. Deri samstemmer jeg ganske med Dem. »*Ærens Tornevei*« skal jeg læse om igjen. Mulig har jeg der - som De siger - »stillet Digtningen efter min egen Opfatning af Ideen«, [A's indrømmelse af sin mistolkning af Ingemanns »Tankebreve«] istedetfor efter Deres. Jeg er nemlig altid noget bange for at overvurdere den *Ære*, Mennesker kunne give og fratage hverandre, og Andet er her dog ikke Tale om. »Anerkjendelse«, 193 opstillet som Livsopgave, er mig en ængstende Forestilling. Naar De om 10 eller 20 Aar maaskee skriver et Supplement til Deres »Livs Eventyr«, vil De maaskee ogsaa have stillet Dem en anden Livsopgave« (BtA 341 f).